

***Nie jest to doręczenie w trybie art. 15 zzs<sup>9</sup> ust.2 i 3 ustawy z 2 marca 2020 r.***

Sygn.akt III AUa 661/21

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

***Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska***

***Protokolant: Joanna Lebiedzińska***

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 września 2021 r. w B.

***sprawy z odwołania R. A.***

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o rentę socjalną

***na skutek apelacji odwołującego R. A.***

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 marca 2021 r. sygn. akt III U 1030/19

***oddala apelację.***

Sygn. akt III AUa 661/21

## UZASADNIENIE

R. A. wniósł odwołanie od decyzji z dnia 6 listopada 2019 r., którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił mu prawa do renty socjalnej. Wskazał, że od urodzenia cierpi na wrodzoną chorobę - Zespół (...), a obecnie nie jest zdolny do żadnej pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu wskazał, że odwołujący się orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS i Komisji Lekarskiej ZUS nie został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy, dlatego zakazaną decyzją odmówiono mu prawa do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z 16 marca 2021 r. oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 25.07.2019r. R. A. złożył w ZUS Oddziale w P. wniosek o przyznanie prawa do renty socjalnej. Po jego zbadaniu, lekarz orzecznik ZUS w orzeczeniu z dnia 26.08.2019r. ustalił, że R. A. nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Także Komisja Lekarska ZUS w W. w orzeczeniu z dnia 25.10.2019r. ustaliła, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Wobec powyższych ustaleń, w dniu 06.11.2019r. ZUS wydał decyzję odmawiającą odwołującemu prawa do renty socjalnej.

W dniu 18.09.2019r. matka odwołującego złożyła do Sądu Okręgowego w Ostrołęce wniosek o jego ubezwłasnowolnienie. Postanowieniem z dnia 4.12.2019r. Sąd Okręgowy w Ostrołęce I Wydział Cywilny w sprawie sygn. akt I Ns 221/19 ustanowił dla R. A. doradcę tymczasowego w osobie jego matki, B. A. a postanowieniem z dnia

20.12.2019r. uzupełnił zakres upoważnienia udzielonego doradcy tymczasowemu o uprawnienie do reprezentowania R. A. przed sądami i innymi organami. Postanowieniem z dnia 19.02.2020r. odwołujący został ubezwłasnowolniony częściowo z powodu zaburzeń psychicznych. Po uprawomocnieniu się tego postanowienia Sąd Rejonowy w Ostrowi M.. w sprawie III RNs 31/20 ustanowił kuratelę dla R. A. a obowiązki kuratora powierzył B. A..

Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności powołał się na przepisy art. 16 § 1 k.c., art. 22 § 2 i 3 k.p., odnosząc się do kwestii ubezwłasnowolnienia częściowego R. A., które w ocenie Sądu nie stoi na przeszkodzie podjęcia przez niego zatrudnienia.

Następnie, Sąd I instancji mając na uwadze treść przepisów art. 4 ust. 1,3 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej oraz art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej w zw. z art.12 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że skuteczność odwołania zależna była od wykazania, że odwołujący jest całkowicie niezdolny do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w okresach wskazanych w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii (A. K. i L. K.), którzy po zbadaniu odwołującego 7 marca 2020 r. rozpoznali u niego całościowe zaburzenia rozwojowe - Zespół (...), co w ocenie biegłych nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy. Z uwagi na stwierdzone schorzenie, odwołujący nie potrafi identyfikować emocji, reaguje na nie podejmowaniem prób samobójczych lub stosowaniem substancji psychoaktywnych. Zdaniem biegłych odwołujący wymaga podjęcia psychoterapii nakierowanej na specyficzne trudności pacjentów z Zespołem (...), dostosowanej do niezwyklego profilu poznawczego takich osób. Zdaniem biegłych, w obecnym stanie były podstawy do zaopiniowania co najwyżej częściowej niezdolności do pracy, biorąc pod uwagę jego wyjściowy potencjał intelektualny i wykształcenie. (k. 55-57).

Zastrzeżenia do powyższej opinii wniósł odwołujący się. Wskazał, że nie jest prawdą, iż objawy psychopatyczne wynikały ze stosowania środków psychoaktywnych, gdyż cierpi on na Zespół (...) oraz od wielu lat na senność, przez którą sięgał po różne środki medyczne.

Z uwagi na powyższe zastrzeżenia, Sąd I instancji dowód z opinii innych biegłych sądowych z zakresu psychiatrii i psychologii (J. W. i H. P.), którzy stwierdzili, że odwołujący się cierpi na Zespół (...) u osoby z normą intelektualną, a naruszenie sprawności organizmu odwołującego się nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy. W uzasadnieniu biegli wskazali, iż z uwagi na występujące u odwołującego schorzenie nie jest on z medycznego punktu widzenia całkowicie niezdolnym do pracy w normalnych (typowych) warunkach pracy na otwartym rynku pracy. Wskazali też, że ubezwłasnowolnienie częściowe nie jest przeszkodą do podjęcia przez odwołującego pracy w normalnych (typowych) warunkach pracy na otwartym rynku pracy.

Także do tej opinii zastrzeżenia złożył odwołujący się. Wskazał, iż cierpi na Zespół (...), był trzykrotnie w szpitalu, miał sześć prób samobójczych, co było reakcjami na niepowodzenia życiowe. Zdaniem odwołującego senność powiązana jest z Zespołem (...). Dodał, że lekarze w szpitalu w P. starali się dopasować leki, ale działały tylko dwa tygodnie. Do zastrzeżeń załączył kartę informacyjną leczenia szpitalnego, z pobytu na oddziale O. w szpitalu w P. od 24.09.2020r. do 20.10.2020r.

Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia oraz dane z dokumentacji medycznej, Sąd dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych psychiatrii J. W. i psychologii H. P.. Biegli w opinii mieli odnieść się do kwestii całkowitej niezdolności do pracy odwołującego się od lipca 2019r. – w kontekście wielokrotnych pobytów w szpitalu i treści opinii biegłych w sprawie sygn. I Ns 221/19 (k.121).

Biegli w opinii uzupełniającej podtrzymali swój dotychczasowe stanowisko odnośnie oceny stanu zdrowia odwołującego, które nie powoduje całkowitej niezdolności do pracy.

Sąd I instancji wskazał, że w niniejszej sprawie w celu ustalenia, czy odwołujący spełnia warunki do przyznania renty socjalnej, dwukrotnie dopuścił dowód z opinii biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, więc lekarzy o specjalności

adekwatnej do schorzenia odwołującego. Jak zauważył Sąd, wnioski obu opinii są tożsame, bowiem biegli rozpoznali u odwołującego Zespół (...) i stwierdzili, że odwołujący nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego wnioski obu zespołów biegłych, sporządzających opinie w niniejszej sprawie są jednoznaczne, spójne opinie zaś kompletne, odnoszą się do zasadniczych kwestii. Biegli wzięli pod uwagę rodzaj i istotę schorzenia odwołującego się – Zespół (...) oraz fakt, iż w każdej z podejmowanych prac odwołujący nie sprawdził się z uwagi na nieobecności w pracy i senność. Jako przykład, Sąd przytoczył znajdujące się w aktach sprawy wypowiedzenie umowy o pracę, jak również zauważył, że zarówno odwołujący jak i jego matka wskazywali na senność odwołującego jako przyczynę ustania zatrudnienia także w innych przypadkach. Zdaniem biegłych senność ta był jednak spowodowana nadużywaniem przez odwołującego leków, a jego stan zdrowia ulegał poprawie na skutek leczenia szpitalnego i uczestniczenia w terapii zajęciowej.

Sąd I instancji miał również na uwadze stanowiska Sądu Najwyższego odnoszące się do rozumienia pojęcia niezdolności do pracy (wyrok z dnia 24 stycznia 2018 r., I UK 524/16, LEX 2455736 oraz z dnia 8 grudnia 2008 r., II UKN 134/00 OSNP 2002/15/369).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477<sup>14</sup> §1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł R. A. zaskarżając wyrok w całości. W uzasadnieniu wskazał, że nie zgadza się z opiniami biegłych sądowych, ponieważ są nieobiektywne, błędnie oceniają jego stan zdrowia, nie są oparte na faktach i dokumentacji, tylko na subiektywnej ocenie biegłych. W ocenie skarżącego, zdiagnozowany u niego Zespół (...) (związane z nim trudności w nawiązywaniu kontaktów społecznych), podejmowanie prób samobójczych, zasypianie podczas pracy, wbrew stanowisku biegłych, powodują niemożność podjęcia przez niego zatrudnienia. Dotychczasowy przebieg zatrudnienia, w jego ocenie wskazuje na to, że nie może podjąć żadnej pracy, ponieważ z uwagi na chorobę i związaną z nią problemy psychiczne nie jest to możliwe. Skarżący wskazał również, że wbrew twierdzeniom biegłych, nie ma on możliwości podjęcia stałego leczenia zespołu (...), ponieważ w miejscu jego zamieszkania nie ma specjalistów z zakresu tej choroby, a P. w którym mógłby uzyskać pomoc jest zbyt oddalony. Skarżący nie zgadza się także z biegłymi, że zaprzestał leczenia, a ponadto wskazał, że biegli w żaden sposób nie odnieśli się do występującej u niego dystymii (przewlekła depresja). Wskazywał na trwające leczenie, w tym pobyty w szpitalu, które w jego ocenie potwierdzają całkowitą niezdolność do pracy i w konsekwencji uzasadniają prawo do renty socjalnej.

### ***Sąd Apelacyjny zważył, co następuje***

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej. Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów dokonaną przez Sąd I instancji, zgodnie z którymi R. A. nie spełnia przesłanek do przyznania prawa do renty socjalnej.

Zgodnie z art. 4 ust.1 ustawy o rencie socjalnej, świadczenie to przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało 1) przed ukończeniem 18 roku życia albo 2) w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia; albo 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Całkowita niezdolność do pracy, będąca przesłanką prawa do renty socjalnej, może wprawdzie powstać po upływie okresów wskazanych w tym przepisie (por. uchwałę SN z 15 marca 2006 r., II UZP 4/06, OSNP 2006 nr 21-22, poz.334), ale dla nabycia prawa do renty socjalnej istotne jest, by przyczyna naruszenia sprawności organizmu osoby ubezpieczonej (choroba) – powodująca całkowitą niezdolność do pracy – powstała nie później w okresach wymienionych w art. 4 ust.1 pkt 1-3 ustawy o rencie socjalnej.

Podkreślić należy, że pojęcie „całkowita niezdolność do pracy” i „naruszenie sprawności organizmu” nie są synonimami. Nie każde naruszenie sprawności organizmu oznacza całkowitą niezdolność do pracy. Wynika to

choćby z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, stanowiącego, że całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Konsekwencją tego jest, że całkowita niezdolność do pracy i naruszenie sprawności organizmu mogą powstać w różnych momentach. Nie można wykluczyć sytuacji, w której całkowita niezdolność do pracy powstanie później niż naruszenie sprawności organizmu. Zdarzy się to wówczas, gdy zmiany chorobowe u osoby, u której doszło do naruszenia sprawności organizmu, nasiliły się do tego stopnia, że uniemożliwią jej wykonywanie jakiejkolwiek pracy. Szczęólnego podkreślenia wymaga, że w okresach wskazanych w art. 4 ust.1 pkt 1-3 musi powstać naruszenie sprawności organizmu z powodu którego doszło do całkowitej niezdolności do pracy. Inaczej mówiąc, całkowita niezdolność do pracy musi być spowodowana (pozostawać w związku przyczynowym) naruszeniem sprawności organizmu, które powstało w okresach wymienionych w art. 4 ust.1 pkt 1-3 ustawy. Przesłanki nabycia prawa do renty socjalnej nie są więc spełnione zarówno, gdy określone naruszenie sprawności organizmu powstało w okresach wymienionych w cytowanym przepisie, ale nie spowodowało ono całkowitej niezdolności do pracy, jak i gdy określone naruszenie sprawności organizmu spowodowało całkowitą niezdolność do pracy, ale powstało ono po upływie okresów wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o rencie socjalnej.

Odnosząc powyższe uwagi do okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie stwierdzić należy, że skoro wnioskodawca urodził się (...) to 18 lat ukończył (...), a 25 lat życia 20 czerwca 2016 r. Z niekwestionowanych ustaleń Sądu I instancji bezspornie wynika, że po ukończeniu liceum ogólnokształcącego R. A. kontynuował naukę na studiach o kierunku informatycznym, a następnie podjął studia zaoczne licencjackie, które ukończył w 2018 r. W świetle tych ustaleń miarodajną datą dla oceny, czy naruszenie sprawności organizmu powstało w okresach uprawniających do renty socjalnej jest data ukończenia przez wnioskodawcę 25 lat życia, gdyż wówczas kontynuował studia.

W świetle wniosków opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów popartych dokumentacją medyczną nie budzi wątpliwości fakt, iż stwierdzone u wnioskodawcy naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 25 roku życia w okresie nauki, a zatem decydujące znaczenie w sprawie miała ocena czy to naruszenie sprawności organizmu powoduje u R. A. całkowitą niezdolność do pracy.

Ustalenie tej okoliczności wymagało wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c. Pamiętać należy, iż ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga takich wiadomości, stąd też koniecznym było w sprawie dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy właściwych z racji na stwierdzone schorzenia specjalności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji na okoliczność istnienia u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy, przeprowadził prawidłowe i wyczerpujące postępowanie dowodowe, które jednoznacznie wykazało, że R. A. nie jest z powodu rozpoznanych chorób całkowicie niezdolny do pracy. Oceny stanu zdrowia wnioskodawcy dokonały dwa zespoły biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów i oba te zespoły doszły do takich samych wniosków, tj. stwierdziły, że istniejące u wnioskodawcy schorzenia szczegółowo opisane w opiniach nie czynią go całkowicie niezdolnym do pracy. Tylko jeden z zespołu biegłych (psychiatra A. K. i psychiatra L. K.) uznały, że wnioskodawcę z powodu rozpoznanych schorzeń (całościowe zaburzenia rozwojowe – Zespół (...)) można co najwyżej zaliczyć do osób częściowo niezdolnych do pracy. Wobec zastrzeżeń wnioskodawcy do pierwszej opinii biegłych, Sąd Okręgowy uznał za uzasadnione przeprowadzenie dowodu z opinii innego zespołu biegłych tych samych specjalności. Ten drugi zespół biegłych (psychiatra J. W. i psycholog H. P.) po przeprowadzeniu badań i analizie dostępnej dokumentacji medycznej, w tym także ze sprawy o ubezwłasnowolnienie także uznał, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo uznał powyższe opinie dwóch zespołów biegłych sądowych za rzeczowe, wszechstronne i miarodajne do ustaleń faktycznych. Opinie w sposób fachowy i szczegółowy opisują występujące u wnioskodawcy schorzenia oraz wyczerpująco wyjaśniają z jakich względów biegli nie stwierdzili całkowitej niezdolności do pracy. Sąd Okręgowy, dokonując oceny prawidłowości wydanych w sprawie opinii słusznie uznał je za wiarygodny dowód, a stanowisko swoje należycie uzasadnił i w tym zakresie nie przekroczył granic swobodnej oceny dowodów zakreślonym w przepisie art. 233 § 1 k.p.c.

W sytuacji gdy ocena stanu zdrowia wnioskodawcy w zakresie istnienia całkowitej niezdolności do pracy jest identyczna w obu przedstawionych opiniach biegłych i zgodna z oceną dokonaną w postępowaniu przed organem rentowym, to zdaniem Sądu Apelacyjnego, kontynuowanie postępowania dowodowego w tym zakresie tylko dlatego, że skarżący nie zgadza się z jego oceną stanu zdrowia dokonaną przez Sąd, nie jest uzasadnione. Prowadzenie dalszego postępowania dowodowego prowadziłyby do nieuzasadnionego przedłużania postępowania sądowego.

Trzeba mieć też na względzie fakt, iż sąd ocenia stan zdrowia na datę wydania zaskarżonej decyzji. Nie można wykluczyć, iż po 2019 r. stan zdrowia wnioskodawcy ulegnie zmianie, w tym także może ulec pogorszeniu. W takim przypadku możliwe będzie po wykazaniu stosownymi zaświadczeniami lekarskimi, wystąpienie do organu rentowego z ponownym wnioskiem o przyznanie renty socjalnej.

Reasumując, Sąd Apelacyjny uznał, iż postępowanie dowodowe wykazało, że R. A. nie jest całkowicie niezdolny do pracy, co oznacza, że z mocy art. 4 ust.1 ustawy nie jest uprawniony do renty socjalnej. Zaskarżony wyrok jest zatem zgodny z prawem, a apelacja na mocy art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

Alicja Sołowińska